

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce **J. K.**, proti žalovanému **Magistrátu hlavního města Prahy**, se sídlem Mariánské náměstí 2, 110 01 Praha 1, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 5. 2010, č. j. MHMP 386499/2006, o námitce podjatosti soudkyně Městského soudu v Praze Mgr. Jany Brothánkové,

t a k t o :

Soudkyně Městského soudu v Praze Mgr. Jana Brothánková **není vyloučena** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 10 A 153/2010.

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením Úřadu městské části Praha 4, odboru občanských průkazů a cestovních dokladů, ze dne 31. 8. 2006, č. j. P4/116277/06/OPCD/KA/1649, bylo zastaveno řízení o žádosti žalobce o vydání cestovního pasu. K odvolání žalobce žalovaný v záhlaví uvedeným rozhodnutím citované usnesení potvrdil a odvolání zamítl. Žalobce napadl rozhodnutí žalovaného žalobou podanou dne 3. 6. 2010 u Městského soudu v Praze, jíž se domáhal zrušení citovaného rozhodnutí žalovaného.

Podáním doručeným městskému soudu dne 3. 12. 2010 žalobce namítl podjatost soudkyně Městského soudu v Praze Mgr. Jany Brothánkové v souvislosti s její údajnou komunistickou minulostí. Podjatost jmenované soudkyně namítl žalobce s ohledem na jeho sociální původ, neboť matka byla dcera kulaka a otec zubařský živnostník, a rovněž z pohledu třídního nepřítel, neboť žalobce byl od svých čtrnácti let místo možnosti studovat medicínu podrobován deset let komunistické převýchově na šachtě SHR směrem k dělnicko-rolnické třídě. Závěrem konstatoval, že *„soudce, který byl nomenklaturním kádrem KSČ je povinen se sám ve věci vyloučit z důvodu své podjatosti, neboť členství v KSČ se odráží v rozhodování soudu formou nedemokratického výkladu práva.“*

Soudkyně Mgr. Brothánková k námitce podjatosti vznesené žalobcem podala dne 22. 12. 2010 vyjádření (na č. l. 21), v němž uvedla, že v dané věci nemá žádný poměr k věci, ani k účastníkům, a nejsou jí známy žádné okolnosti, které by zavdávaly důvod pochybovat o její nepodjatosti. Domnívá se, že není dán důvod, aby se sama vyloučila pro poměr k věci, neboť předmětem řízení je přezkoumání rozhodnutí o zamítnutí žádosti žalobce o vydání cestovního pasu. K otázce bývalého členství v KSČ jmenovaná soudkyně uvedla: *„Mé členství v KSČ k listopadu 1989 nepresumuje nedemokratický výklad práva, jak se žalobce domnívá z důvodu jeho sociálního původu, který mi do doby, než jej uvedl v podání z 3. 12. 2010 ani nebyl znám; takový přístup k projednání věci je mi cizí a nemá žádné opodstatnění ani v předchozí mé rozhodovací činnosti.“* Následně byla

věc předložena Nejvyššímu správnímu soudu k rozhodnutí o námitce podjatosti podle § 8 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“).

V souladu s rozvrhem práce připadla věc k rozhodnutí 1. senátu Nejvyššího správního soudu, jehož členkou je i JUDr. Marie Žišková, kterou žalobce v citovaném podání ze dne 3. 12. 2010 rovněž označil za podjatou. O podjatosti JUDr. Žiškové pak rozhodl jiný senát Nejvyššího správního soudu usnesením ze dne 25. 1. 2011, č. j. Nao 7/2011 - 25 tak, že soudkyně JUDr. Žišková není vyloučena z rozhodování o námitce podjatosti vznesené proti soudkyni Městského soudu v Praze Mgr. Janě Brothánkové.

Přípisem doručeným Nejvyššímu správnímu soudu dne 2. 3. 2011 žalobce soudu zaslal „*důkazy osvědčující ORGANIZOVANÉ ZLOČINNÉ SPOLČENÍ - zločinu proti lidskosti - ÚŘEDNÍKŮ S PRÁVNÍ ZNALOSTÍ ZAPOJENÝCH DO ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU RUSKÝCH TAJNÝCH SLUŽEB, KTERÝ SI PLATÍ LIDI V JUSTICI*“, jež činily více než 100 stran příloh. Současně dodal, že členství soudce v KSČ vypovídá o mravních kvalitách soudce a osobním oportunistu, poplatnému komunistickému zločinnému a zavrženíhodnému totalitnímu režimu. Podle jeho názoru „*soudkyně dr. Brothánková a NOMENKLATURNÍ SOUDCI KSČ s komunistickou minulostí měli být první z těch, kteří cítí, že není v pořádku, když spory spojené s nedemokratickým 40tiletím naší země soudí člověk, který je skrze členství v KSČ pomáhal budovat a udržovat (...). Proto je nesporné, že nenávisť soudkyně dr. Brothánkové a spol. k žalobci má svůj původ v její komunistické minulosti, neboť stále pokládá žalobce za třídního nepřítele z důvodu jeho sociálního původu.*“ V předmětném podání žalobce odkázal rovněž na nález Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/2010, na čtená rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie a dále podrobně rozvedl, proč hodnotový systém soudců, jež byli členové KSČ, je v rozporu s hodnotovým systémem demokratického a právního státu, jímž je Česká republika.

Podle prvního odstavce ustanovení § 8 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávání věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.

Integrální součástí práva na spravedlivý proces tak, jak je vymezeno v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, je garance toho, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce. Nestrannost a nezájatost soudce je jedním z hlavních předpokladů spravedlivého rozhodování a jednou z hlavních premis důvěry občanů a jiných subjektů práva v právo a právní stát (čl. 1 odst. 1 Ústavy).

Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (článek 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak, jak zákon tuto příslušnost stanovil, je zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána soudu příslušnému a přikázána soudu, resp. soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vzhledem k tomu lze vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen výjimečně a ze skutečně závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezájatě a spravedlivě (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003 - 16, dostupné na www.nssoud.cz).

Žalobce námitku podjatosti soudkyně Mgr. Brothánkové založil na skutečnosti, že s ohledem na její dřívější členství v KSČ a jeho sociální původ, je zpochybněna nezávislost a nestrannost jmenované soudkyně při rozhodování o věcech žalobce.

Nestrannost soudce se zkoumá jednak ze subjektivního a jednak z objektivního hlediska. Subjektivní kritérium vypovídá o osobním přesvědčení soudce v daném případě, objektivní naproti tomu svědčí o tom, že soudce skýtá dostatečné záruky vylučující jakékoliv legitimní pochybnosti v tomto ohledu.

V dané věci bylo subjektivní stanovisko žalobce skutečně podnětem k tomu, aby se Nejvyšší správní soud podjatostí soudkyně Mgr. Brothánkové zabýval. Subjektivní náhled uvedené soudkyně, jak vyplývá z jejího vyjádření, svědčí o tom, že se za podjatou v souzené věci nepovažuje.

V rovině obecné Nejvyšší správní soud takto formulovanou výhradu ke způsobilosti soudce rozhodovat odmítl jako nepřipustně paušalizující a tedy nezpůsobilou založit důvodnost podjatosti soudce. Jak již bylo výše konstatováno, podjatost znamená osobní vztah soudce k účastníkům řízení (jejich zástupcům), či k předmětu řízení, jehož existence by mohla zpochybnit objektivitu jeho rozhodování. Bývalé členství v politické straně (včetně KSČ) však bez dalšího není způsobilé takovou pochybnost založit.

Nejvyšší správní soud se již dříve v obdobných případech opakovaně vyslovil v tom smyslu, že rozhodování soudce je výsledkem nejen jeho odborných znalostí a dovedností vykládat a používat právní předpisy, nýbrž že se v něm též promítají jeho životní hodnoty, zkušenosti a postoje. Konkrétně pro vstup do KSČ byly v každém individuálním případě dány zcela konkrétní pohnutky a pokud by soud tyto pohnutky chtěl s odstupem času hodnotit, musel by se zabývat konkrétními okolnostmi jednotlivých případů, což mu nepřísluší. V usnesení ze dne 25. 1. 2011, č. j. Nao 7/2011 - 25, se zdejší soud vyslovil v tom smyslu, že *„takového hodnocení spadá spíše do oblasti morálky než práva a [soud] odmítá si osobovat právo takového paušalizujícího posuzování. Samotné členství soudce v KSČ před rokem 1989 totiž a priori nediskvalifikuje z rozhodovací činnosti soudu. Jeho případná podjatost proto nemůže být založena pouze touto skutečností, nýbrž musí k ní přistoupit skutečnosti další, mající relevanci pro konkrétní rozhodovaný případ a spočívající ve vztahu k účastníkům řízení či jeho předmětu“*.

Žalobce nicméně vůči shora jmenované soudkyni městského soudu uplatnil i námitky konkrétní. Namítl především, že lze u této soudkyně předpokládat negativní vztah k němu, jako k účastníkovi řízení, přičemž konkrétně poukázal na svůj sociální původ, kdy jeho matka byla dcerou kulaka a otec zubařský živnostník.

Nejvyšší správní soud i Ústavní soud konstantně judikují, že poukaz na členství určitého soudce v KSČ ke dni 17. 11. 1989 není sám o sobě důvodem k jeho vyloučení z projednávání a rozhodnutí věci. K tomu, aby byla založena podjatost soudce pro jeho bývalé členství v KSČ, by musely přistoupit i další, specifické okolnosti projednávané věci. Jak uvedl Ústavní soud např. v usnesení ze dne 17. 9. 2009, sp. zn. IV. ÚS 682/09, <http://nalus.usoud.cz>: *„prosté členství v KSČ není skutečností, jež by obecně vylučovala soudce z rozhodovacího procesu. Míru nezávislosti soudce (např. i s ohledem na jeho bývalé angažmá v KSČ) je tudíž nutno posuzovat v každém případě s přihlédnutím k jeho jedinečným okolnostem.“*

K žalobcem zmiňovanému nálezu sp. zn. I. ÚS 517/10 se zdejší soud podrobně vyjádřil např. v usnesení ze dne 9. 2. 2011, č. j. Nao 6/2011 - 208, www.nssoud.cz, na jehož bližší odůvodnění lze na tomto místě v plném rozsahu odkázat. Nejvyšší správní soud v citovaném

usnesení zdůraznil, že Ústavní soud v citovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 517/10 na několika místech rozlišil mezi společenskou diskusí o otázkách spojených s minulostí a současností české justice a rozhodováním o námitkách podjatosti soudců (např. bod 39). I v citovaném nálezu Ústavní soud uvedl, že vliv členství soudce v KSC na jeho nestrannost a nezávislost je třeba posuzovat nikoliv paušálně, ale „*případ od případu*“ (bod 23), a že účastník řízení musí „*ohledně každého soudce, jehož podjatost namítá, uvést konkrétní skutečnosti, pro něž má za to, že soudce je z projednávané věci vyloučen*“ (bod 67 nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10, dostupného na <http://nalus.usoud.cz>). Ústavní soud tedy i v žalobcem zmiňovaném nálezu ve vztahu k rozhodování o námitkách podjatosti soudců v zásadě setrval na závěrech předchozí (výše rekapitulované) judikatury. Uvedl sice, že jedním z důvodů, pro něž je nutno poskytovat informace o členství soudců v KSC, je to, že daná skutečnost může založit podjatost soudce v určitých věcech. Zároveň však dodal, že posouzení takové podjatosti se musí řídit stejnými kritérii, jako posuzování podjatosti z jiných důvodů; i v tomto případě je tedy třeba zkoumat, zda vztah soudce ke konkrétní věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že tento nebude moci nebo schopen nezávisle a nestranně rozhodovat.

V nyní posuzované věci stěžovatel namítl, že s ohledem na jeho sociální původ je zřejmá nenávist soudkyně Mgr. Brothánkové, jež byla do roku 1989 členkou KSC, k jeho osobě. Žádný jiný konkrétní důvod pro námitku podjatosti vůči ní nevznesl.

Nejvyšší správní soud tak dále zkoumal poměr jmenované soudkyně k projednávané věci. Za poměr k věci se považuje přímý zájem soudce na projednávané věci, zejména zájem na jejím výsledku. Vyloučen by byl také soudce, který by získal o věci poznatky jiným způsobem než dokazováním při jednání. Pochybnosti o nepodjatosti soudce pro jeho poměr k účastníkům či jejich zástupcům - kromě vztahů příbuzenských a obdobných vztahů - mohou vzniknout i tehdy, je-li soudcův vztah k účastníkům, případně zástupcům, přátelský či naopak zjevně nepřátelský.

V projednávané věci však žádný z těchto důvodů ze spisového materiálu nebyl zjištěn. Nelze dovodit, že by soudkyně jakýmkoliv způsobem žalobce znevýhodňovala či „nenáviděla“ právě pro jeho sociální původ. Ani sama soudkyně si není vědoma přímého poměru k věci nebo k účastníkovi, jak vyplývá z jejího vyjádření k námitce podjatosti. Jmenovaná soudkyně výslovně uvádí, že k projednávané věci ani k účastníkům žádný osobní vztah nemá a nejsou jí známy žádné okolnosti, které by ji z projednávání a rozhodnutí věci vylučovaly. Nadto v situaci, kdy je žalobou napadeno rozhodnutí o zamítnutí žádosti žalobce o vydání cestovního pasu.

Žalobce ve svém podání ze dne 28. 2. 2011 rovněž namítl, že dřívější rozhodnutí soudkyně Mgr. Brothánkové jsou nezákonná, nestranná a úmyslně poškozují žalobce; tato nenávist jmenované soudkyně má podle něj původ v její komunistické minulosti, neboť žalobce stále pokládá za třídního nepřítele z důvodu jeho sociálního původu.

K tomu lze poznamenat, že z hlediska objektivního má při posuzování námitky podjatosti v této věci klíčový význam ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s., věta třetí, podle níž *důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech*. Uvedená námitka žalobce nemůže být shledána důvodnou, neboť okolnosti spočívající v postupu a rozhodování soudkyně Mgr. Brothánkové v předchozích věcech žalobce nemohou být důvodem pro její vyloučení. Jak Nejvyšší správní soud poznamenal v usnesení ze dne 22. 7. 2009, č. j. Nao 48/2009 - 162, dostupném na www.nssoud.cz, „*[d]řívější rozhodování soudců, které se autoritativně vyslovilo k právům a povinnostem žalobkyně, nezpůsobuje jejich podjatost, jakkoli mohlo být pro žalobkyni nepřiznivé. Právě v rozhodovací činnosti soudce se projevuje jeho nezávislost, a nesouhlas žalobkyně s právními závěry, které soudce dříve vyslovil, je při hodnocení otázek podjatosti nevýznamný*“.

Zpochybňovat rozhodnutí soudu jistě lze; k tomu však slouží opravné prostředky (jsou-li přípustné), event. ústavní stížnost, nikoli námitka podjatosti“. K tvrzením žalobce obecně zpochybňujícím nezávislost a nestrannost jmenované soudkyně, případně vyjadřujícím osobní antipatie či averzi vůči všem osobám, které v minulosti vstoupily do KSČ, je zdejší soud nucen konstatovat, že jde toliko o znevažující a až difamující výroky, z nichž pro potřeby rozhodování o námitce podjatosti nelze ničeho vytěžit. Fakticky jde toliko o osobní pocit žalobce, vyjadřující jeho hodnotové postoje, k nimž se Nejvyšší správní soud nehodlá jakkoliv vyjadřovat (obdobně srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 2. 2011, č. j. Nao 10/2011 - 63, www.nssoud.cz).

Vzhledem k tomu, že uvedené skutečnosti nemohou být ve smyslu ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s. důvodem pro vyloučení soudce, a jiné skutečnosti žalobce netvrdí, rozhodl Nejvyšší správní soud, že soudkyně Městského soudu v Praze Mgr. Jana Brothánková není vyloučena z projednávání a rozhodování věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 10 A 153/2010.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. března 2011

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu